

PROZESU PARTE -HARTZAILEEN GIDA



**KIRIBIL
SAREA**



Cofinanciado por
la Unión Europea

Zer aurkituko dut hemen?

Funtsezko ideiak

Zer den parte-hartzea eta zergatik den hain garrantzitsua.

Metodologia praktikoa

Nola entzun, sartu eta lagundu zuzendu gabe.

Prozesuak egiteko urratsak

Prestatu, hasi, garatu, itzuli eta ebaluatu.

Trikimailuak eta konponbideak

Benetako zailtasunak gainditzeko.

Komunitatearekiko lotura

Nola ireki proposamenak auzo/herriari.

Dinamiken eranskina

Adinaren arabera erabiltzeko fitxak (3-7 urte, 8-11 urte, 12-18 urte).

Nola atera etekina

Ez da beharrezkoa bat-batean irakurtzea: erabili kontsulta-eskuliburu gisa.

Inspiratu zaitez teoriarekin, eta joan zaitez fitxekin ekintzara.

Egokitu dinamikak zure taldera eta haren errealitatera.

Gogoratu: parte hartzea parte hartuz ikasten da.

HONAKO ERAKUNDE HAUEK EGINDAKO GIDA:



1. SARRERA

2024-2025 ikasturtean, aurkezten dizuegun gida hau lantzen aritu gara, gure erakunde eta taldeetan egiten ditugun esku-hartzeak haurren, nerabeen eta gazteen parte-hartzearen ikuspegitik egokitzeko asmoz. Lan hau guztia Kiribil Sarearen eta bere erakundeen Esku-hartze Ereduaren testuinguruan kokatzen da.

Esku-hartze eredu honek dio Kiribil Sarea osatzen duten erakundeek bultzatutako esku-hartzeek jarduera-gune nagusiak zeintzuk diren azpimarratzen dituzten ezaugarriak dituztela.

Besteak beste:

1. **Entzute aktibotik** abiatuta, **banakako eta taldeko beharrak** eta errealitateak kontuan hartuta.
2. Hezitzaileek lagunduta, eta parte-hartzaileak hezkuntza-prozesuaren **protagonista aktiboak** direla kontuan hartuta, ikuspegi integral batetik.
3. **Parte-hartzaileen parte-hartze eta inplikazio aktiboa** ahaldunduz eta sustatuz, prozesu komunitarioetako hezkuntza-eragile izateko beren ingurune hurbilenean.

2. ARAU-ESPARRUA

Parte-hartzea ez da aukera bat; prebentzioarekin batera, haurren eta nerabeen eskubideetan oinarritutako haurrak eta nerabeak babesteko estrategia nagusia da (UNICEF 2008). Kiribil Sarearentzat, parte-hartzea ez da soilik apustu ideologiko eta metodologiko bat, lege onartutako eskubide bat baizik.

- **Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa (NBE, 1989)**

12. artikulua honako hau dio:

"Estatu alderdiek haurrei eskubidea bermatuko diete, askatasunez euren iritzia emateko, haurrengan eragina duten gai guztien inguruan, betiere, haurrak gai badira iritzi hori askatasunez emateko; haurren iritzia behar bezala kontuan hartuko dira, haurren adinaren eta heldutasunaren arabera".

- **8/2021 Lege Organikoa, ekainaren 4koa, Haurrak eta Nerabeak Indarkeriatik Babesteko Lege Organikoa**

Bere 2. artikuluan honako hau adierazten da:

"Atingabeek eskubidea dute familian, gizartean eta komunitatean entzunak izateko eta euren iritzia kontuan hartuak izateko eragiten dieten gai guztietan".

- **3/2005 LEGEA, otsailaren 18koa, Euskadiko Haurrak eta Nerabeak Zaintzekoa eta Babestekoa (Haur eta Nerabeen maiatzaren 12ko 3/2022 Legeak aldatua)**

Arau honek parte-hartze aktiborako eskubidea indartzen du, eta 10. artikuluan honako hau aitortzen du:

"Atingabeek eskubidea dute entzunak izateko eta parte hartzeko, zuzenean edo euren ordezkarien bidez, familia-, gizarte-, kultura-, hezkuntza- eta komunitate-bizitzan".

Arau-erreferentzia horiek, UNICEFen nazioarteko jarraibideekin batera, haurren, nerabeen eta gazteen parte-hartzea **eskubide babestu** bat izatea dute oinarri, eta ez soilik hezkuntza- edo metodologia-printzipio bat.

3. PROZESUAK PARTE-HARTZAILEAK IZATEKO OINARRIAK

Kiribil Sarearentzat eta bere erakundeentzat, parte-hartzea honako printzipio hauetan oinarritzen da:

1. **Parte-hartze aktiboaz** ari gara, ez parte-hartzearen kontsumoaz.
2. **Prozesuek** emaitzen gainetik egon behar dute. Prozesuetan ikasiko da gehien; beraz, parte-hartzearen alderdirik garrantzitsua da. Emaitzari bakarrik begiratzen badiogu, asko galduko dugu bidean. Oso garrantzitsua da hori administrazioekin lantzea. Prozesu parte-hartzaileei lotutako haurrak, nerabeak eta gazteak haziak dira, pertsona kritikoak eta aldaketa-eragileak sortzen laguntzeko.
3. Haurrek, nerabeek eta gazteek izan behar dute **protagonista, eta testuinguru egokia sortu behar dute**, une oro prozesukoak izan daitezen eta prozesuaren erdigunean egon daitezen. Haiekin lan egiten dugu, eta ez haientzat.
4. **Parte hartzen parte hartuz ikasten da.** Prozesua egokitu egin behar da, baina garrantzitsua da txikitatik hastea.
5. **Denbora eta denborak.** Parte hartzeko denbora eta denborak behar dira. Haurrez, nerabeez eta gazteez hitz egiten dugun heinean, haien denboretara egokitu behar dugu, eta denbora luzez lan egin behar dugu (denboran zehar sostengatutako prozesua). Administrazioek hiru hilabete lehenago programazioak eskatzen badiutuzte, parte-hartzea ez da benetakoa izango, neska-mutikoak ez dira protagonista izango, eta emaitzan soilik jarriko dugu arreta, eta ez prozesuetan.
6. Eskubideen subjektuak. Adingabeak eskubide-subjektuak dira, eta, beste askoren artean, **parte-hartzea eskubide bat da.**
7. Lotura. Parte-hartze eraginkorra (eta afektiboa) bermatzeko oso garrantzitsua da **harremanak eta loturak eraikitzea**. Horien bidez, haur, nerabe eta gazteen beharrak identifikatu ahal izango ditugu eta hortik, haiekin batera, haiei

erantzuna emango dieten prozesu parte-hartzaileak martxan jarri. Hezkuntza-eragileak funtsezkoak dira, pertsona erreferenteak dira eta bertatik bertara ezagutzen dute neska-mutikoek bizi duten errealitatea. Garrantzitsua da espazioa, bilerak, pertsonak zaintzea, erreferenteak izatea.

8. Hezkuntza-erakunde, -proiektu, -programa eta -eragileek **haien tresna izan behar dugu**. Hezkuntza-eragile gisa, errazagoa da jarduera-programazio bat diseinatzea, non, jarduerak erakargarritzat jotzen badiutuzte, adingabeek parte hartuko duten edo ez, baina metodologia horrekin benetan sustatzen ari gara parte-hartze aktiboa eta ikaskuntza?
9. **Entzute aktiboa eta hitza.** Adingabeek hitza dute, baina ba al dute benetan entzunak izateko eta beren iritzia eta proposamenak kontuan hartuak izateko gunerik? Konfiantzako eta entzute aktiboko gune seguruak eskaini behar dira, ekarpenak egiteko, ikasteko, iritzia emateko eta beren ekimenak kontuan hartzeko eta gauzatzeko. Guneak eta dinamikak egokitu behar dira, haien parte-hartze eraginkorra ziurtatzeko.
10. Dinamismoa eta moldagarritasuna. Benetako parte-hartze aktiboa bermatu ahal izateko, dinamikoa izan behar da, eta **haien denboratarra, egoeratarra, hizkuntzatara** eta abarretara egokitu.
11. **Aniztasuna eta inklusioa.** Pertsona guztiak ezberdinak gairela kontuan hartuta, aniztasuna funtsezkoa da parte-hartzea sustatzeko eta bermatzeko. Gune eta metodologia inklusiboak, irisgarriak eta ulergarriak.
12. Metodologia. **Metodologia egokiak eta errealitate eta egoera bakoitzera egokituak.**
13. Feminista. Berdintasunetik eta begirada hori inoiz galdu gabe.
14. Sarean eta zeharka. Benetako parte-hartze aktiboa bermatzeko, **sarean lan egin behar da, eta beste batzuekin elkartu**: komunitateekin, gizarte-, kultura- eta kirol-erakundeekin, ikastetxeekin eta administrazioekin. Azken horiekin (Administrazioa) oso garrantzitsua da sailen eta arloen arteko zeharkakotasuna. Haurren, nerabeen eta gazteen parte-hartzeaz ari garenean, ez gara ari arlo edo pertsona tekniko horietaz bakarrik, osasunaz, segurtasunaz,

hirigintzaz, gizarte-zerbitzuez eta abarrez ere ari gara.

15. **Errealitateari eta lurraldeari lotuta.** Hurbileko errealtatea kontuan hartuta (komunitatea, auzoa, udalerria, lurraldea, herrialdea, etab.); historia, memoria, hizkuntza, baliabideak, tokiko sareak eta beste.
16. Akatsa. **Akatsa prozesuaren parte da.** Erratu ere egin behar dira/daitezke. Horrek ikaskuntza ere sortzen du.
17. "Helduzentrismoa". Haientzat lan egiteari utzi behar diogu, eta haiekin lan egin. Begirada jaitzi, haien proposamenak kontuan hartu, hainbat gunetan haien presentzia eta parte-hartzea erraztu, baita erabakiak hartzen diren guneeetan ere.
18. **Gertutasunetik eta gauzak azalduz.** Nahiz eta adingabeak izan, oso pertsona gaituak dira, eta ulertzeko eta hausnartzeko gaitasuna duten pertsonak. Zenbait proposamen ezin

izango dira gauzatu hainbat arrazoi direla medio (aurrekontuak, araudiak...); beharrezkoa da alderdi horiek azaltzea eta hasieratik lege- edo arau-esparruan sartzea.

19. Ebaluazioa. Guztiz beharrezkoa, prozesuan zehar eta amaitu ondoren. **Emaizta ebaluatzeaz gain**, prozesua, egin ahal izan diren akatsak eta ikasitakoa ere ebaluatu behar dira.
20. **Autonomia sustatzea eta erantzukizunak hartzea.** Benetako parte-hartzeak berekin dakar erabakitzen ikastea, huts egitea eta norberaren erabakien erantzukizuna hartzea. Horretarako, funtsezkoa da haur, nerabe eta gazteei aukera ematea prozesuetan zeregin zehatzak antolatzeke, zuzentzeko edo koordinatzeko. Laguntza ematean datza, gehiegi babestu gabe, beren gaitasunetan konfiantza izanik, baliabideak emanez eta erantzukidetasunaren balioa esperimendu dezaten utziz. Ikasketa honek euren autonomia pertsonala, autoestimua eta eraldaketa sozialerako eragile aktibo gisa duen rola indartzen ditu.

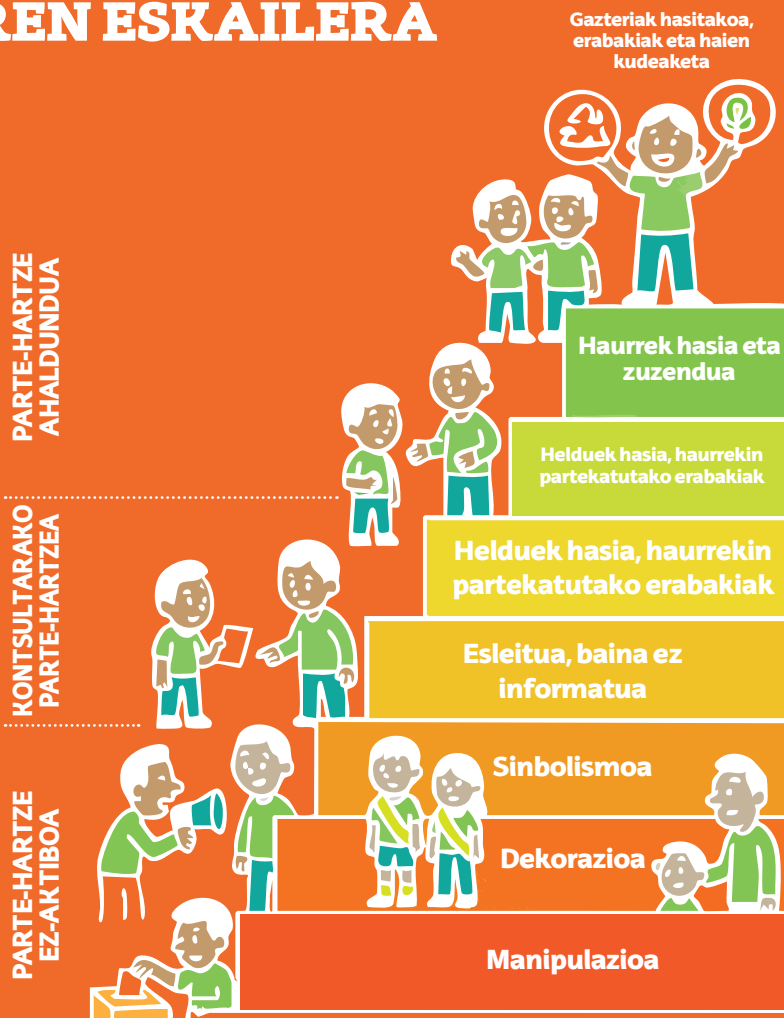
4. PARTE-HARTZEAREN ESKAILERA

Gure prozesuak egokitzeko eta parte-hartzaileak izan daitezen, parte-hartzearen eskailerari erreparatuko diogu.

ROGER HARTEK proposatutako parte-hartzearen eskailerak parte-hartze prozesuetan haurren eta nerabeen iritzia-ri ematen zaion balioaz eta benetako zereginaz hausnartzera gonbidatzen gaitu.

Eskailera honetan, haurren parte-hartzearen fase edo aldi desberdinak daude irudikatuta. Beheko hiru mailak haurren benetako parte-hartze aktiborik ez dagoen guneei dagozkie. Goiko bost mailek haurren parte-hartze erreal eta eraginkorreko eszenatokiak irudikatzen dituzte.

Kiribil Saretik uste dugu gure erakundeetan egiten ditugun prozesuek benetako parte-hartzea sustatu behar dutela. Haientzat garrantzitsua da parte-hartzea haurtzarotik lantzen hastea (ludotekak, haurguneak...), eskailera honetako 5. mailatik.



Hauek dira Roger Hartek identifikatutako **zortzi mailak**:

PARTE-HARTZE EZ-AKTIBOA:

Lehenengo hiru mailetan, haurren eta nerabeen parte-hartzea oso txikia da, edo ez dago halakorik.

1. Manipulazioa:

Haurrak ideiak edo mezuak ulertu gabe eta iritzi propiorik izan gabe transmititzeko erabiltzen dira.

Adibidez: Martxoaren 8an dinamika bat lantzea, haiei galdetu edo prozesuan inplikatu gabe. Eskulan bat egiten dugu, gero sare sozialetara igotzeko.

2. Dekorazioa:

Haurrak eta nerabeak apaingarri gisa erabiltzen dira, edo parte hartu izanaren itxurak egiteko, rol aktibo bat izan gabe.

Adibidez: Euskaraldia bezalako ekintzetan hurrekin ateratzen gara banderekin, zertan datzan landu gabe eta jardueran inplikatu gabe, besterik gabe, hori egitea "tokatzen zaigulako".

3. Sinbolismoa:

Haurrei adierazteko aukera ematen zaie, baina haien hitza ez da benetan entzuten, ezta kontuan hartzen ere.

Adibidez: Postontzi bat izatea gunean, beren ideiak gehitzeko, baina ez da lantzen neska-mutikoekin, eta monitoreei gustatzen zaizkien jarduerak programatzeko erabiltzen da.

KONTSULTARAKO PARTE-HARTZEA:

Erdiko mailetan haurrei eta nerabeei kontsultatzen zaie, baina azken erabakia helduek hartzen dute.

4. Esleituak, baina ez informatuak:

Haurrei rol bat esleitzen zaie, baina ez zaie prozesuaren edo hartzen ari diren erabakien berri ematen.

Adibidez: Gaztegunean bilera bat planteatzen da, zer nahi duten ikusteko, baina ez zaie azaltzen zertarako biltzen ari diren, ezta zer erabaki hartuko diren ere.

5. Kontsultatuak eta informatuak: (Ludoteka/haurgunea... 3-7 urte)

Esan dugun bezala, gure ustez, Kiribil Sareko erakundeen prozesuek maila horretatik hasi behar dute parte-hartzea lantzen. Ludoteka/haurgune/kideguneko adineko (3-7 urte) hurrekin, baina beren garapen kognitibo, komunikatibo eta emozionalaren mailara egokitutako ikuspegiekin egin behar da.

Parte-hartzearen maila horretan, haurrei kontsulta egiten zaie, prozesuari buruzko informazioa ematen zaie eta iritzia eskatzen zaie, baina azken erabakia helduek hartzen dute, haurren iritzietan oinarrituta. Adibidez: Neska-mutikoei gunearen arauak buruzko iritzia ematea eskatzen zaie; beren iritzia horma-irudi bisual batean jartzen dira. Hezitzaile-taldeak haien ideiak nola jaso eta erantsi ziren azalduko dio taldeari, hezitzaileen ikuspegitik berriak gehitu diren eta zergatik azalduz.

PARTE-HARTZE AHALDUNDUA

Goiko mailetan, hurrek, nerabeek eta gazteek rol aktiboa dute, eta haiek hartzen dituzte erabakiak.

6. Helduek hasia, hurrekin partekatutako erabakiak: (8-10 urte)

Parte-hartzearen maila hori egokia iruditzen zaigu ludotekakoak edo kideguneakoak (8-10 urte) baino zaharragoak diren hurrekin lan egiteko.

Helduek proiektu bat hasten dute, baina haurrak sartzen dira erabakiak hartzeko prozesuan.

Adibidez: Begiraleek pintura tailer bat antolatzen dute, baina neska-mutikoei erabakitzen dute zer eta nola margotuko duten.

7. Hurrek hasia, helduekin (11 urtetik aurrera) partekatutako erabakiak

Neska-mutikoei proiektu bat hasten dute, eta helduen laguntza eskatzen dute burutzeko.

Adibidez: Neska-mutikoei herriko festetan futbol txapelketa bat egitea erabakitzen dute, eta begiraleei eskatzen diete logistika antolatzen laguntzeko, eta prozesuan laguntzen zaie..

8. Neska-mutikoei hasia, haiek hartutako erabakiak eta egindako kudeaketa:

Neska-mutikoei erabakitzen dute zer egin, eta bakarrik kudeatzen.

Adibidez: Neska-mutikoei birziklatze-proiektu bat antolatzen dute beren auzoan, gazteguneko espazioa uzten zaie hori egiteko, eta arduradunen laguntzarik gabe kudeatzen dute prozesu osoa.

5. PARTE-HARTZE PROZESUAREN ILDOA

Atal honetan, **prozesu parte-hartzaile baten ildo** aurkezten dugu, hau da, parte-hartze prozesu baten garapen ideala nolakoa izango litzatekeen erakusten duen urratsez urratseko gida. Helburua da parte-hartzea inklusiboa, gardena eta eraginkorra izango dela bermatzeko beharrezkoak diren faseak, funtsezko uneak eta tresnak ikusarazten lagunduko duen erreferentzia-esparrua eskaintzea.

Gainera, **prozesu zirkularra** da: behin bukatuta, berriro hasten da, etengabeko ikaskuntzak eta hobekuntzak integratuz.

Ospatzea

Prozesu osoan zehar egindako ahalegina eta lorpenak kolektiboki aitortzea.

Prestatzea eta sentsibilizatzea

Prozesu parte-hartzailea garatzeko baldintza egokiak sortzea.

Prozesu parte-hartzailea diseinatzea

Prozesua garatzen den ildo diseinatzea.

Ebaluatzea

Prozesuaren inguruan hausnartzea eta hitz egitea, indarguneak indartuz eta hobetu beharreko alderdiak identifikatuz.

Deitzea

Prozesuan parte hartuko duten pertsonei deitzea.

Batzar parte-hartzailea

Parte-hartze aktibo eta errealeko gune bat sortzea.

Ekintza gauzatzea

Parte-hartzaileek berek diseinatutako ekintza implementatzea.

Ekintza zehatza sortzeko prozesuan laguntzea eta diseinatzea

Neska-mutikoei beren ekintza prestatzen laguntzea.

Ekintza zabaltzea

Neska-mutikoei egin nahi duten ekintza komunitateari helaraztea.

PARTE-HARTZE PROZESUAREN URRATSAK

1. Prestatzea eta sentsibilizatzea

Helburua:

Prozesu parte-hartzailea garatzeko baldintza egokiak sortzea.

Ekintzak:

- Haur, nerabe eta gazteek prozesuetan parte hartzeko dituzten eskubideen gaineko sentsibilizazioa, hezitzaile taldearen barruan.
- Hezitzaileak prestatzea parte hartzeko hezkuntza prozesuetan.
- Etorkizuneko parte-hartzaileen errealitatearen diagnostikoa eta analisia.
- Lurraldearen azterketa, dauden aukera, zailtasun, lotura eta sare komunitarioak.

2. Prozesu parte-hartzailea diseinatzea

Helburua:

Prozesua garatzen den ildo diseinatzea.

Ekintzak:

- Prozesu parte-hartzailean lortu beharreko helburu orokorrak ezartzea.
- Prozesua diseinatzea.
 - Publiko objektiboa
 - Egin beharreko ekintzak
 - Kronograma
 - Beharrak
 - Egutegia egitea

3. Deitzea

Helburua:

Prozesuan parte hartuko duten pertsonaiei deitzea.

Ekintzak:

- Parte-hartzaileen deialdia
- Irekia: parte hartu nahi duen edonori egiten zaio deialdia.
- Itxia: dagoeneko osatuta dagoen eta lan egin ohi duen talde bati egiten zaio deialdia.
- Zabalkundea
- Zabalkundearen analisia: zer zabaltu nahi dugun, nori, zeintzuk diren bitartekorik egokienak... (Garrantzitsua lotura pertsonalak eta komunitarioak)
- Zabaltu beharreko materiala diseinatzea
- Zabalkundea (Komunitateko kide estrategikoekin harremanetan jartzea)

4. Batzar parte-hartzailea

Helburua:

Parte-hartze aktibo eta errealeko gune bat sortzea.

Ekintzak:

- Egin beharreko ekintza zehatza prestatzea
- Begirada parte-hartzailearekin eta entzute aktiboko gunearekin garatzea.
- Ekintza garatzea
- Iritzi, amets eta ideien bilketa.
- Hurrek, nerabeek eta gazteek adierazitakoa sistematizatzea.
- Batzordeak eta lantaldeak sortzea.
- Taldeen barruan aniztasuna bermatzea.
- Pertsona ahulenen parte-hartzeari arreta berezia ematea.
- Hurrengo saioen egutegia egitea.
- Saioa ebaluatzea.

5. Ekintza zehatza sortzeko prozesuan laguntzea eta diseinatzea

Helburua:

Neska-mutikoei beren ekintza prestatzen laguntzea.

Ekintzak:

- Talde eragilearen deialdia
- Garatu beharreko ideari buruzko hausnarketa eta elkarriketa
- Lortu beharreko helburuak finkatzea
- Ekintzaren plangintza eta garapena
- Eginkizunen eta erantzukizunen banaketa bidezkoa
- Egutegia egitea
- Ebaluazioa.

Hezitzailearen begirada

- Hitz guztiak entzungo direla ziurtatzea
- Ekintzaren mugak azaltzea
- Balizko lotura komunitarioak planteatzea
- Eginkizunen eta erantzukizunen banaketa
- Baliabideak ematea (eskaerak, behar izanez gero)

6. Ekintza zabaltzea

Helburua:

Neska-mutikoek egin nahi duten ekintza komunitateari helaraztea.

Ekintzak:

- Zabalkundearen analisia: zer zabaldu nahi dugun, nori, zeintzuk diren bitartekorik egokienak... (Garrantzitsua lotura pertsonalak eta komunitarioak)
- Neska-mutikoek zabaldu beharreko materiala diseinatzea
- Neska-mutikoek zabaltzea

Hezitzailearen begirada

- Behar diren baliabideak ematea
- Beharrezkoak diren lotura komunitarioak ematea

7. Ekintza gauzatzea

Helburua:

Parte-hartzaileek berek diseinatutako ekintza inplementatzea.

Ekintzak:

- Neska-mutikoek ekintza alde zurretik prestatzea
- Baliabide materialak
- Giza baliabideak
- Gidoia
- Neska-mutikoek ekintza dinamizatzea.

Hezitzailearen begirada

- Garapenari laguntzea (hurbil baina urrun)
- Pertsona guztien parte-hartzea ziurtatzea
- Baliabideak ematea
- Taldeari publikoki eskerrak ematea egindako lanagatik eta lanaren garrantziagatik

8. Ebaluatzea

Helburua:

Prozesuaren inguruan hausnartzea eta hitz egitea, indarguneak indartuz eta hobetu beharreko alderdiak identifikatuz.

Ekintzak:

- Prozesuak ebaluatzearen garrantzia azaltzea
- Ebaluazioaren diseinua eta garapena (sistema parte-hartzailea)
- Hitzak jasotzea
- Sortzen diren konpromisoen edo prozesu honen ondorioz sortzen diren ekintza berrien jarraipena egitea

9. Ospatzea

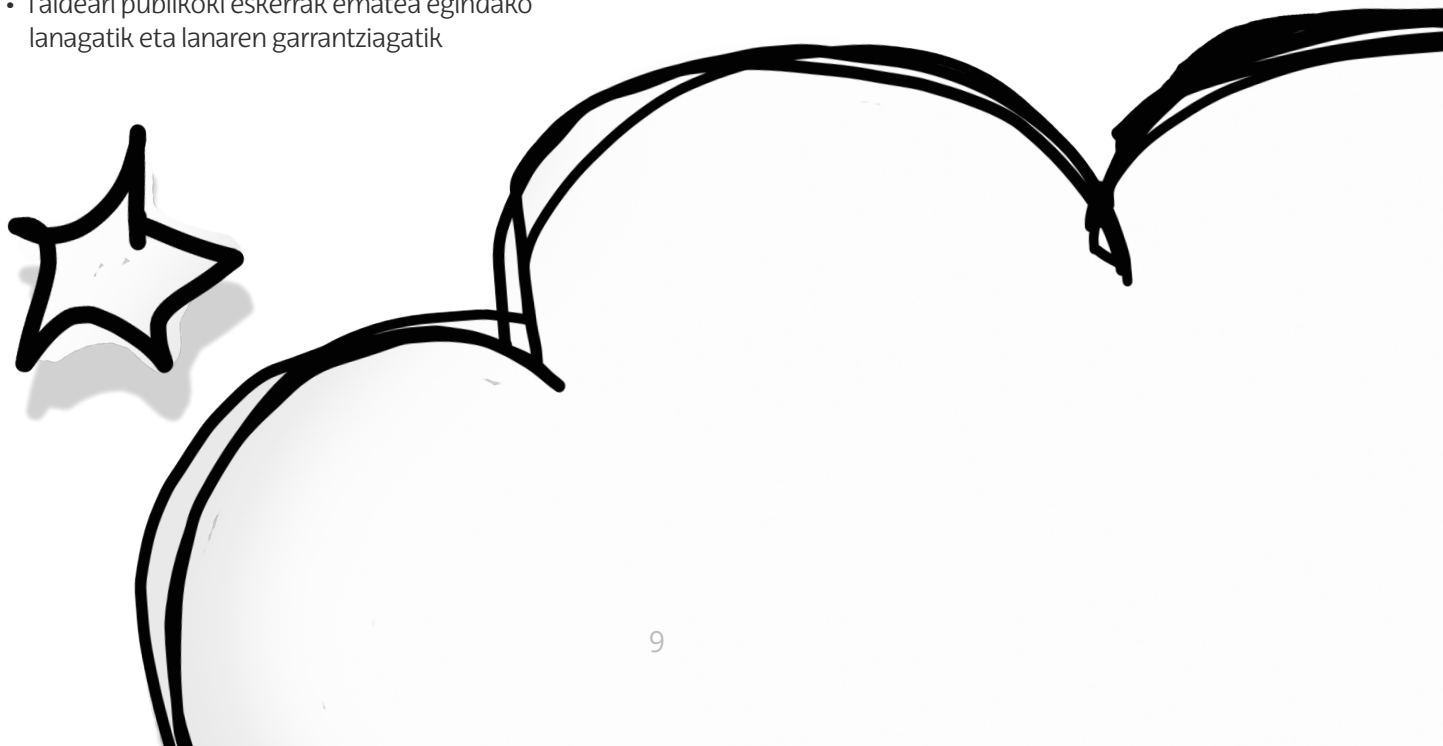
Helburua:

Prozesu osoan zehar egindako ahalegina eta lorpenak kolektiboki aitortzea.

Ekintzak:

- Parte-hartze prozesua amaitzeko unea jai-giroan egitea
- Komunitateari irekitako erakusketa bat egitea, prozesuaren emaitzak erakusteko
- Parte-hartzaile guztiek egindako lana aitortzea
- Itxiera sinbolikoa eta alaia

**ERANSKINA Parte hartzeko prozesua planteatzean txantiloia gisa erabiltzeko prozesuak garatzeko galderak erantsi dira.*



6. ZAILTASUNAK

Jakitun gara aurretik jasotako guztia ideal bat dela, eta, Kiribileko hezitzaile eta erakunde bezala, egindako prozesuak aurretik deskribatutakoaren antzekoak izatearen alde egiten dugula, baina, batzuetan, zailtasunak izaten ditugu. Atal honetan, prozesu parte-hartzaileak egiteko garaian izan ditzakegun zailtasun ohikoenak eta horiei aurre egiteko zenbait iradokizun jaso ditugu.

Neska-mutikoen motibazio edo interes falta

Egoera:

Neska-mutikoek interesik eza erakusten dute edo, besterik gabe, ez dira inplikatzeko.

Kausa posibleak:

- Ez dute ulertzen zertarako balio duen egiten ari direnak.
- Inoiz ez dute benetako parte-hartzea izan.
- Gaia ez dator bat haien interesekin.

Zer egin dezakegu:

- Entzute-fase batekin hasi: zer gaik mugitzen dituzte benetan?
- Euren parte-hartzearen eragina agerian jarri (ikus dezatela zerbaitetarako balio duela!).
- Gustatzen zaizkien jolas- eta sormen-dinamikak erabili.
- Gaiak eta lan egiteko moduak aukeratzen parte harrarazi.

Parte-hartze desberdina

Egoera:

Betiko pertsonak bakarrik hitz egiten dute; beste batzuek, berriz, ez dute parte hartzen edo kanpo sentitzen dira.

Kausa posibleak:

- Nortasun menderatzaileak.
- Konfiantza falta edo epaitua izatearen beldur izatea.
- Besteak beste, hizkuntza-, gaitasun- eta genero-oztopoak.

Zer egin dezakegu:

- Talde osoari hitza ziurtatuko dioten teknikak erabili

(txandak, talde txikiak, ideia anonimoak).

- Txandakako rolak eta jarduera kooperatiboak sustatu.
- Inork bere berdinari iseka egingo ez dion eta gutxietsi egingo ez duen leku seguru bat ziurtatu.
- Hainbat adierazpidetarako (ahozkoa, idatzizkoa, bisuala, gorputzaren bidezkoa...) jarduerak egokitu.

Heldua parte-hartzea bereganatzen

Egoera:

Helduak, nahi gabe, erabakiak bereganatzen ditu, erritmoa ezartzen du edo prozesua "zuzentzen" du.

Kausa posibleak:

- Kontrola galtzeko beldurra.
- Adingabeen gaitasunekiko mesfidantza.

Zer egin dezakegu:

- Geure buruari galdetu: hori nik erabakitzen dut beharrezkoa delako... edo ohituragatik?
- Gehiago entzun eta gutxiago hitz egin.
- Baliozkotu haien ideiak, nahiz eta ez izan "perfektuak".
- Benetako erabaki-guneak utzi (nahiz eta guk egingo genukeena ez den beste zerbait aukeratu).
- Begiraleen artean ebaluazio-bilerak egin, jarrera horiek zuzentzeko.

Denbora mugatua

Egoera:

Denbora gutxi parte-hartzea modu sakonean lantzeko.

Kausa posibleak:

- Egutegi beteak.
- Prozesu instituzional zurrunk.
- Eduki gehiegi edo eginkizun paraleloak

Zer egin dezakegu:

- Kalitateari lehentasuna eman kantitatearen gainetik: hobe da elkarriketa on bat presaz egindako 10 dinamika baino.
- Prozesua fase txikitan banatu (parte hartzeko mikroprozesuak).

Jarraipenik eza

Egoera:

Ilusioz hasten da zerbait, baina, gero, ez zaio jarraipenik ematen.

Kausa posibleak:

- Ez dago egiturarik, ezta epe luzerako konpromisorik ere.
- Baliabiderik edo laguntza instituzionalik eza.
- Hartutako erabakiak ez dira burutzen.

Zer egin dezakegu:

- Hasieratik, planteatu nola emango zaion jarraipena, eta ardurak banatu.
- Prozesua dokumentatzea (marrazkiak, bideoak, akta bisualak), memoria uzteko.
- Tarteko lorpenak ospatu.
- Emailtzak komunitateko gainerako kideekin (familiak, beste talde batzuk, instituzioa...) partekatu.

Egunero neska-mutiko ezberdinak datoz

Egoera:

Gune libre bat da, non egunero talde edo pertsona desberdinak etortzen diren, eta horrek zaildu egiten du jarraitutasuna eta prozesu parte-hartzaile egonkorak sortzea.

Kausa posibleak:

- Taldeko edo guneko kide direla ez sentitzea.

Zer egin dezakegu:

- Ezinbestekoa da neska-mutilek gunea beraiena balitz bezala sentitzea. Beren prozesuaren parte, entzuna, zaindua, protagonista sentitzea. Gaztegune/ludoteka/gaztegela hori... haientzako erreferentzia bihur dadila... Begiraleek lagundu eta motibatu egin behar dute hori gerta dadin, eta bereziki zaindu behar dituzte gunera noizean behin etortzen diren neska-mutilak. Hurbilduz, entzunez, motibatuz, espazioaren parte aktibo izan daitezten. Adibidez: gunera ping pongean jolastera datorren neska-mutilik baldin badago, txapelketa bat antola dezaten edo beste pertsona batzuei irakas diezaieten motibatu; guneko protagonista eta erantzukide izateko modua bilatu.

- Giro abegitsua sustatu, eta saio bakar batean zentzua izango duten baina, aldi berean, aurreko egunean landutakoarekin lotu ahal izango diren dinamikak diseinatu.
- Nolabaiteko jarraitutasuna bermatuko duen neska-mutilen "talde eragile" egonkorra eduki, nahiz eta asistentzia aldatu.
- Programatzeko orduan, zereginak talde txikitik bereizi, eta utzi neska-mutilei berariei erabakitzen noiz eta nola elkartu.
- Euskarri irisgarriak eta ikusgarriak sortu (horma-irudiak, koaderno kolektiboak, ideien mapa), egindako bidea jasotzeko eta pertsona berriei aukera emateko eguneratzeko.

Testuinguru parte-hartzailerik eza

Egoera:

Inguruneak (eskola, familia, auzoa, erakundea) ez du parte-hartzea sustatzen.

Kausa posibleak:

- Erabakiak neska-mutilak kontuan hartu gabe hartzen dituen helduen kultura bertikala.
- Eguneroko guneetan parte hartzeko aurretiazko esperientzia gutxi.
- Erakundeek eta gizarteak ez diete behar adinako laguntzarik ematen prozesu horiei.

Zer egin dezakegu:

- Garrantzitsua da Kiribileko entitateen hezitzaile gisa gure testuingurua ezagutzea. Erakundeen, baliabideen... mapaketa egin. Ez konformatu "nire udalerrian ez dago ezer" esatearekin. Eragile proaktiboak izan behar dugu sarerik ez dagoen tokietan sareak sortzeko.
- Komunitateko beste ekimen parte-hartzaile batzuekin konektatu (haur-aholkulariak, elkarteak, beste kolektibo batzuk...).
- Parte-hartzea indartzen duten ageriko ekintza txikitik familiei eta ingurune inplikatu.
- Taldeak egiten duena ezagutarazi, parte-hartzearen balioa ikusarazteko.
- Gaia pixkanaka-pixkanaka sartu, inspiratzen duten adibide praktikoak erakutsiz.

7. ADINAREN ARABERAKO PARTE-HARTZEA

Atal honetan, hezitzaileek adin-tarte bakoitzean izan behar duten rolaz hitz egin nahi dugu, eta gure prozesuetan praktikan jarri ahal izateko tresna eta dinamika batzuk planteatu.



3-7 urte (Ludoteka, Haurgunea...)

Etapan honetan, parte-hartzea esperientzia errazetarik bizitzen hasten da helburua; lehen esan dugun bezala, adin honetan Harten 5. mailatik izatea gomendatzen dugu: kontsultatuak eta informatuak. Haien iritziak jasotzea, balioa ematea eta taldean nola eragiten duten erakustea da helburua. Beren prozesuetan erabaki txikiak hartzen has daitezke.

Prozesu laburrak eta zehatzak izan behar dute. Hezitzaileak urrats guztiak bideratuko ditu, eta epe laburrean gauzatu behar dira.

Helburu orokorra: parte-hartzea sartzea adierazpenaren, entzutearen eta erabaki errazaren bidez; tokiko eremuko kide izatearen sentimendua sustatzea, sinbolikotik.

Hezitzailearen betebeharra izango da:

- Bere ideiak taldearen hizkuntzara itzultzea.
- Hizkera argiz azaltzea parte-hartzeak zer esan nahi duen, adierazten dutenarekin zer egingo den.
- Segurtasun-, konfiantza- eta joko-giroa bermatzea.
- Dinamika bakoitza zertarako egiten den azaltzea beti, eta emaitzak itzuli.
- Pertsona guztiek parte har dezaten saiatzea, inor behartu gabe.
- Ekarpen guztiak baloratzea, sinbolikoak nahiz bat-batekoak izan.
- Beraiek sortutakoa komunitatera atera dadin laguntzea (esekitzea, partekatzea, erakustea).

Proposatutako dinamikak:

- **Emojien asanblada:** saioaren hasieran, emojiekin eta hauen sekuentziarekin, nola sentitzen diren eta zer egin nahi duten partekatzen dute.
- **Ideien semaforoa:** zer gustatzen zaien, zer ez, eta zer aldatuko luketen identifikatzea.
- **Kolore-arauak:** gunearen arau batzuk kolektiboki lantzea.

- **Altxorraren mapa:** ludotekako/haurguneko gunetik baloratzen dutena irudikatzea.
- **Erabakien tren:** Kolektiboki aukeratzea zer jarduera egingo den edo une bat nola antolatuko den.
- **Desioen kutxa:** marrazkien, sinboloen, plastilinazko sorkuntzen bidez proposamenak jasotzea.
- **Ideien lorategia:** pertsona bakoitzaren ekarpenak proiektu komun baten parte gisa irudikatzea.
- **Ipuin kolektiboa:** istorio komun bat eraikitzea marrazkiekin, hitzekin...
- **Aurpegitxo ibiltariak:** jarduerak ebaluatzea, nola sentitu ziren kontuan hartuta.
- **Eskubideen zuhaitza:** haurren eskubideak aitortzea
- **MasterChef txiki:** bi errezeta errazen artean aukeratzeko batzar laburra (galletak, fruta-burruntziak); lanak banatzea eta errezeta batera egitea.

Kanpora begira:

- **Horma-irudi komunitarioa:** "nire auzoa nolakoa izatea nahi duan" azaltzen duten marrazkiak egitea, eta plazan, liburutegian edo gizarte-etxean ikusgai jartzea.
- **Minikontzertua edo ipuin-kontaketa:** abesti, dantza edo ipuin kolektibo bat prestatuko dute, eta senideekin edo auzotarrekin partekatuko dute.
- **Esku-arrastoa:** murala auzoan, eskuak margotuta, mezu xume batekin lagunduta: "Hemen gaude ...ko neska-mutilak".
- **Hitzen zuhaitza:** haur bakoitzak adieraz dezala auzotik gustatzen zaion zerbait edo hobetuko lukeen zerbait.
- **Ipuinaren mezulariak:** auzotik aldatu edo baloratu nahi duten zerbaiti buruzko ipuin kolektiboa sortu.
- **Esploratzaileen paseoa:** auzoko ingurune fisiokoarekin konektatu eta atentzioa ematen diena edo aldatzea gustatuko litzaiekeena ikusi.

- **Elkartearen txokoa:** astean zehar beraiek itsasten doazen marrazkien erakusketa txiki bat Ausartzen elkartearen sarreran.

8-11 urte (Ludoteka/Kidegunea)

Hemen beste pauso bat ematen da: modu partekatuan erabakitzen ikasten dute. Hezitzaileak hasierako esparrua proposatzen du, baina taldeak edukiak, lehentasunak eta zereginak definitzen ditu. Tarte horretan, komunitatean benetako eragina izango duten ekintzak elkarrekin diseinatzeko has daitezke, betiere, emandako esparru baten barruan.

Laguntzailearen betebeharra izango da:

- Abiapuntuko ideiak proposatzea, inposatu gabe.
- Hitz egiteko txandak eta hitzen aniztasuna errespetatzen direla ziurtatzea.
- Argi azaltzea zer aukera dauden eta zer muga dituzten (denbora, baliabideak).
- Erantzukidetasuna aitortzea eta indartzea: guztiek egiten dute ekarpena, eta guztiek erabakitzen dute.
- Zenbait ekintza-esparru posible eskaintzea muga argiekin (zer egin daitekeen, baliabideak, baimenak).
- Tokiko erakundeekiko (udala, zinegotzigoak) komunikazioa erraztea.
- Taldea proposamenak aurkeztu eta jendaurrean komunikatu trebatzea (kartelak, zirriborroak, argazkiak).
- Erantzun instituzionala, ikusgarritasuna, jarraipena ematen zaiela ziurtatzea.

Proposatutako dinamikak:

- **Ametsen horma-irudia:** jarduera-proposamenak jasotzea eta lehenestea.
- **Proposamen azoka:** zenbait aukeraren artean erabakitzea, ageriko bozketekin.
- **Asteroko asanblada:** jarduerak, rolak eta proiektuak erabakitzeko gune egonkorra.
- **MasterChef:** taldeak errezeta aukeratzen du, sukaldaritza-taldeetan antolatzen da eta, gero, zer hobetu ebaluatzen du.
- **Sormen-proiektu partekatua:** zati batean haiek zehaztutako ekintza bat egitea.
- **Lehentasunen zirkulua:** ideia baten baino gehiagoren artean lehentasunak ezartzen ikastea.
- **Maleta eta paperontzia:** ikasitakoa eta funtzionatu ez zuena ebaluatzea.

Kanpora begira:

- **Kanpaina solidarioa:** kausa aukeratu ondoren (adib. jostailuen edo elikagaien bilketa), auzoan nola zabaldu erabakiko dute (kartelak, marrazkiak, mezuak).
- **Irrati komunitarioa:** beren herritik gustatzen zaienari eta aldatuko luketenari buruzko mezuak grabatuko dituzte, herriko irratan emititzeko edo elkartearen sareetan partekatuko.
- **Jokoaren enbaxadoreak:** herri jolasak edo jolas kooperatiboak diseinatu dituzte, eta plazan edo auzoko jaietan aurkeztuko dituzte, besteei erakutsiz.
- **“Nire auzoko begirada” argazki-erakusketa:** gehien gustatzen zaienari eta hobetuko luketenari buruzko argazkiak aterako dituzte, eta erakusketa bat antolatuko dute komunitate-gune batean.
- **Tokiko ideia-foroa:** auzoari eragiten dion zerbaiti buruzko proposamenak sortzea (adibidez, parke bat hobetzea, garbiketa, segurtasuna).
- **Arte urbanoaren kanpaina:** auzoko lekuak edertzeko diseinuak erabaki ditzatela.
- **Proposamen komunitarioen bankua:** Postontzi edo kanal bat sortzea, taldeko haurrek auzoari/herriari buruzko ideiak proposa ditzaten.

12-18 urte. Gaztegunea, Topagunea, Gazteleku, Gazte gela

Etaparen honetan, gazteek proiektu propioak hasteko eta kudeatzeko gaitasuna dute, beharrezkoa denean bakarrik helduek lagunduta. Haien ahalduntzea eta komunitatearekiko lotura sustatzea da helburua.

Hemen, gazteek zuzendu behar dituzte benetako eragin soziala eta komunitarioa duten ekintzak. Helduak laguntza tekniko edo logistikoa emateko soilik laguntzen du, komunitatean ateak irekiz, eta, batez ere, ingurunea eraldatzeko duten gaitasunean konfiantza izanez.

Laguntzailearen betebeharra izango da:

- Protagonismoa ematea eta erabakitzeko duten gaitasunean konfiantza izatea.
- Baliabide tekniko/logistikoa gisa eskuragarri egotea (ez zuzendari gisa).
- Proiektuaren ahalbidetuko duten tresnak eta kontaktuak eskaintzea.
- Gogoeta kritikoa eta ebaluazio partekatua bultzatzea.
- “Gertu baina urrun” laguntzea: presente, baina bereganatu gabe.

Proposatutako dinamikak eta prozesuak:

- **Gazteen ametsen mapa:** erronka eta interes kolektiboak identifikatzea.
- **Gazteen World kafea:** taldeetan hausnarketa, proposamenak sortzeko.
- **Txapelketa autogestionatua:** beraiek antolatutako aisialdi-proiektua.
- **Asanblada, txandakako rolekin:** barne-koordinazioa, erantzukizunak banatzeko. Jarduerak, rolak eta proiektuak erabakitzeko gune egonkorra.
- **Gazteen proiektu solidarioa:** gazteek hautatu eta kudeatutako inpaktu sozialeko ekimena.
- **Ideien laborategia:** proposamenak sortzea eta garatzea taldeetan.
- **Sormenezko ebaluazioa:** taldeak egindako podcast, bideo edo horma-irudi digitala.
- **Gazte jaialdi komunitarioa:** auzoari irekitako ekitaldia, gazteek kudeatua.
- **Gazteen alegiazko aurrekontua:** aurrekontu komunitarioa dutela imajinatuko dute, eta kolektiboki erabaki behar dute nola inbertitu (aisialdia, kultura, ingurumena, teknologia...).
- **Role playing komunitarioa:** auzokoak, merkataria, politikariak, elkarteak eta abar izatearen itxura egingo dute, eta rol horietatik tokiko erronka bati irtenbide bateratuak bilatuko dizkiote.
- **Ibilaldi kritikoa auzoan/herrian zehar:** beren inguruan ibiliko dira indarguneak eta arazoak antzemanez, eta mapa batean erregistratuko dituzte.

- **Talentuen proiektua:** pertsona bakoitzak trebetasun bat partekatuko du (dantza, argazkia, programazioa, sukaldaritza...), eta taldeak indargune horiek konbinatzen dituen proiektu bat diseinatuko du.

Adibideak:

- **Gazte-jaialdi komunitarioa:** auzoari irekitako kultur ekitaldi bat antolatuko dute (musika, arte urbanoa, kirola, jasangarritasuna), zereginen kudeaketa eta zabalkundea beren gain hartuz.
- **Auzoa hobetzeko proiektuak:** arazo bat identifikatuko dute (adib. garbitasuna, bizikidetza, gune ez-seguruak), eta udalari edo herriko elkartei proposamenak aurkeztuko dizkiote.
- **Kanpaina digitalak:** berdintasunari, iraunkortasunari edo aniztasunari buruzko mezuak diseinatu dituzte sare sozialetan, beren auzoari/herriari lotutakoak.
- **Gazte-boluntarioria:** ekintza solidarioak antolatuko dituzte (adib. adinekoentzako laguntza, baratze komunitarioak, haurrentzako jarduerak).
- **Auzoko gazte-kontseilua:** tokiko erabakiguneetan parte hartuko dute, zuzenean udal arduradunei proposamenak eginez.
- **Gazteen edo belaunaldien arteko eztabaida:** interesatzen zaizkien gaien inguruko eztabaidagunea sortuko dute (ingurumena, feminismoa, eskubide digitalak).



ERANSKINA

1. Prozesuak garatzeko galderak



1. ZERGATIK egin nahi dugu parte-hartze prozesu bat?

Motibazioa eta zentzua

Prozesua hastera bultzatzen gaituen arrazoi nagusia argitzea da helburua. Askotan, motibazio hori politikoa, hezkuntzako edo soziala izango da.

Galderak:

- Zer premiak, arazok edo nahik ekarri digu prozesu hau planteatzea?
- Zer aldatu edo ikusarazi nahi dugu?
- Haurren eta nerabeen, heziketa-taldearen edo beste norbaiten eskaritik dator?

2. ZERTARAKO egiten dugu prozesu parte-hartzailea?

Helburuak eta xedeak

Prozesuaren helburu orokorrak eta espezifikoak definituko ditugu. Zenbat eta argiagoak eta errealistagoak izan, orduan eta errazagoa izango da bidea diseinatzea.

Galderak:

- Zer lortu nahi dugu prozesu honekin?
- Zer eragin espero dugu haurretan, nerabeetan edo inguruan?
- Zer nahi dugu, parte hartzen dutenek esperimendatzea, bizitzea edo ikastea?
- Nola jakingo dugu lortu dugun?



3. NORK hartuko du parte? Nork hartuko du parte?

Inplikatu nahi ditugun pertsonak identifikatuko ditugu: haurrak, nerabeak, bai eta inguruko beste pertsona edo talde batzuk ere.

Galderak:

- Zein talderi edo adini zuzenduta dago?
- Aniztasuna kontuan hartzen ari al gara (adina, generoa, jatorria, gaitasunak, pentsamendua...)?
- Zein pertsona edo talde geratzen ohi dira kanpoan eta nola sar ditzakegu?
- Prozesuaren diseinuan ere parte hartuko dute?
- Nola iritsiko gara haiengana? Zein gonbidapen edo motibazio mota erabiliko dugu?

4. NOLA gauzatuko dugu? Diseinu metodologikoa

Erabiliko ditugun adinera, testuingurura eta helburuetara egokitutako dinamikak, teknikak eta tresnak zehaztuko dira hemen.

Galderak:

- Zer jarduera mota egingo ditugu? (jokoak, eztabaidak, tailerrak, artea, mapak...)
- Nola sortuko ditugu konfiantza, entzute eta adierazpen libreko guneak?
- Nola erabakiko dugu taldean? Bozketak, adostasunak, txandak... erabiliko ditugu?



ERANSKINA

Prozesuak garatzeko galderak



5. **NOIZ? Denborak eta erritmoak**

Prozesuaren egutegia, faseak, iraupena eta funtsezko uneak zehaztuko ditugu, betiere, parte hartzen duten pertsonen egokituak.

Galderak:

- Zenbat irauten du prozesuak guztira?
- Zein unetan egingo da fase bakoitza?
- Zer lan-erritmo da errealista eta jasagarria?
- Parte-hartzaileak ados al daude denborekin?

6. **NON? Guneak eta inguruneak**

Prozesua non garatuko den pentsatuko dugu, espazioak irisgarriak, hurbilak eta erosoak izan daitezen zainduz

Galderak:

- Aukeratutako lekuak seguruak, irisgarriak eta egokiak al dira?
- Hitz egitera, jolastera, sortzera bultzatzen al dute?
- Fisikoak, digitalak edo konbinazioen bat dira?



7. **ZER baliabide ditugu?**

Baliabide materialak, giza baliabideak eta baliabide komunitarioak

Zer baliabide ditugun eta zer gehiago behar genezakeen aztertuko dugu hemen.

Galderak:

- Nork ahalbidetu edo babestuko du prozesua?
- Zenbat denbora, material, teknologia edo diru daukagu?
- Zer lor dezakegu sareen, boluntarioen edo aliantzen bidez?
- Zer egin dezakegu jada daukagunarekin?

8. **NOLA ebaluatuko dugu prozesua?**

Ebaluazio parte-hartzailea eta etengabeko hobekuntza

Ebaluazioa prozesu parte-hartzailearen funtsezko zatia da. Atzera begiratzeko aukera ematen digu, ikasteko, hobetzeko eta bizitakoa aitortzeko. Ebaluatzea ez da soilik emaitzak neurtzea: pertzepzioak, emozioak eta ikaskuntzak entzutea ere bada. Eta, ahal den guztietan, haurrekin eta gazteekin egin behar da.

Galderak:

- Zer ebaluatu nahi dugu? (prozesua, parte-hartzea, emaitzak, giroa...)
- Nork hartuko du parte ebaluazioan? Hezkuntza taldeak bakarrik? Neska-mutikoek ere bai?
- Zer tresna erabiliko ditugu? (batzarrak, inkestak, ebaluazio-jokoak, semaforoak, egunkariak...)
- Nola jasoko ditugu neska-mutikoen iritziak?
- Zer ikaskuntza erregistratu nahi ditugu talde gisa?
- Zer aldaketa edo hobekuntza egin ditzakegu etorkizuneko prozesuetan?





**KIRIBIL
SAREA**



**Cofinanciado por
la Unión Europea**